

Jaarverslag Stichting Internationale Spinozaprijs 2024

Inleiding

2024 stond in het teken van het borgen van de toekomst van de Stichting Internationale Spinozaprijs. Vanwege de maatschappelijke relevantie en urgentie, heeft het bestuur besloten alles op alles te zetten om de Spinozalens en de educatieve activiteiten die daaraan voorafgaan, te continueren. Dat was volgens het bestuur alleen mogelijk als de stichting structureel zou worden ondersteund en de activiteiten zouden worden ingebed in een samenwerking met verwante organisaties.

Hiervoor heeft het bestuur structurele samenwerking gezocht in Den Haag. De gemeente Den Haag heeft eerder de ambitie uitgesproken de filosoof Baruch de Spinoza (1632-1677) – die een groot deel van zijn leven in en rondom Den Haag woonde en daar ook begraven is – een meer prominente rol te laten spelen in de profilering van de stad. Naar aanleiding van een aangenomen motie 'Geef Spinoza een prominente plek in het Haags beleid' onderhoudt het College van Burgemeester en Wethouders contact met verschillende organisaties rondom Spinoza en werkt het college mee aan een 'Spinoza-iconiseringsplan' van de Haagse organisaties voor de gemeente.

De Stichting Internationale Spinozaprijs acht een structurele samenwerking met genoemde Spinoza-organisaties en gemeente zowel interessant als aangewezen. Hiermee kan ook de afhankelijkheid van meerdere sponsors afnemen. Alvorens de nieuwe cyclus van de Spinozalens op te starten, heeft de stichting een pas op de plaats gemaakt en samenwerking gezocht met potentiële partners. Deze samenwerking met bestaande Haagse organisaties rondom Spinoza, naamgever van onze

Internationale filosofieprijs, kan de zichtbaarheid van de stichting en de andere Spinoza-organisaties ten goede komen. De Haagse samenwerking heeft in 2024 vorm gekregen en is de nieuwe cyclus van de Spinozalens van start gegaan.

De Stichting Internationale Spinozaprijs werkt in cycli van twee jaar. Elke cyclus staat in het teken van een urgent thema zoals 'gezondheid, risico en samenleving' en 'technologie'. In het kader van het thema kiest een onafhankelijke jury van Nederlandse en Vlaamse academici en schrijvers een laureaat.

Traditiegetrouw wordt de Spinozalens tweejaarlijks uitgereikt rond 24 november, de geboortedag van de Nederlandse filosoof Baruch de Spinoza, naamgever van de prijs. De Spinozalens bestaat uit een bronzen beeld van Spinoza. Ook ontvangt de laureaat en een honorarium van 10.000 euro voor zijn of haar publieke optredens. Daarnaast verschijnt bij Boom Uitgevers de Nederlandse editie van een boek of tekst(en) van de laureaat die niet eerder werden vertaald. De Spinozalens werd voor het eerst in 1999 uitgereikt.

Thema en jury Spinozalens 2025

Het [thema](#) voor de Spinozalens 2025 is 'toekomstbestendige solidariteit'. In de huidige samenleving staat de onderlinge solidariteit behoorlijk onder druk. Verschillende bevolkingsgroepen leven vaak langs elkaar heen. Bovendien is de druk op onderlinge verbondenheid niet alleen nationaal. Grensoverschrijdende ontwikkelingen zoals klimaatverandering, migratie en digitalisering stellen onze verbondenheid behoorlijk op de proef. Welke nieuwe vragen rond solidariteit roepen deze ontwikkelingen op? En welke nieuwe vormen van solidariteit kunnen we er al in ontwaren?

Voor dit thema is een onafhankelijke [jury](#) samengesteld, onder voorzitterschap van Prof. Huub Dijkstra, directeur van het Institute for Advanced Study (IAS) van de Universiteit van Amsterdam en hoogleraar Wijsbegeerte van de wetenschap, technologie en politiek. De jury bestaat uit Nederlandse en Vlaamse filosofen, schrijvers en wetenschappers met een sterke internationale oriëntatie. De juryleden kiezen aan de hand van een maatschappelijk actueel thema een hedendaags, internationaal vermaard denker voor de Spinozalens-onderscheiding.

De jury voor de laureaat van 2025 bestaat verder uit:

- Behnam Taebi, hoogleraar Energy & Climate Ethics, Faculty of Technology, Policy and Management aan de TU Delft en lid van de Wetenschappelijke Klimaatraad;
- Sandra Ponzanesi, hoogleraar Media, Gender and Postcolonial Studies aan de Universiteit Utrecht;
- Manu Claeys, schrijver op het gebied van democratie, burgerparticipatie, klimaat en cultuur, activist en lid van de Antwerpse Klimaatraad;

- Naomi Jacobs, universitair docent bio-ethiek aan de Universiteit Twente, met bijzondere interesse voor nieuwe medische technologieën en ethics by design.

De juryleden zijn op zoek gegaan naar een denker die inspirerende antwoorden heeft op de vragen van het thema. Zij vergaderden hiervoor drie keer in het najaar van 2024 bij het IAS. De jury was unaniem in haar voordracht van de laureaat voor 2025.

Laureaat 2025

De jury heeft op 24 november 2024 de laureaat 2025 bekendgemaakt. [Achille Mbembe](#) (Kameroen, 1957) zal in november 2025 gelauwerd worden met de Spinozalens 2025. De jury prijst de rigoureuze, innovatieve en veelomvattende manier waarop Mbembes oeuvre het thema 'toekomstbestendige solidariteit' adresseert. Juryvoorzitter Huub Dijstelbloem maakte de laureaat bekend tijdens een avondprogramma van Filosofie in Den Haag in het Nationaal Theater op 18 november 2024.

In haar [rapport](#) omschrijft de jury Mbembes oeuvre als 'krachtig' en 'voortdurend in beweging'. Hij vertolkt zijn ideeën over neokolonialisme, digitalisering, klimaat en racisme 'met een nauwelijks ingehouden woede' en houdt ons, Europeanen, zo een spiegel voor. Maar hij verwoordt volgens de jury ook een boodschap van hoop, 'hoop die van het Afrikaanse continent komt'. Het Afrikaanse 'archief', zoals Mbembe de traditie van zijn continent aanduidt, biedt inspiratie voor een andere omgang met elkaar, met andere levende wezens en met de planeet. En die is urgent, want volgens Mbembe staan de toekomst van het leven, de rede en de aarde op het spel.

De uitreiking van de Spinozalens zal plaatsvinden in Den Haag, de stad van vrede en recht waar Spinoza begraven ligt, en wordt een publiek evenement. Daarnaast zal de laureaat een aantal publiekslezingen geven in Nederland en Vlaanderen. In de maanden voorafgaand aan de uitreiking van de Spinozalens organiseert de Stichting Internationale Spinozaprijs educatieve activiteiten voor jongeren met een wedstrijdelement. Aan de hand van het gedachtegoed van de laureaat worden deelnemers uitgedaagd over actuele ethische vraagstukken na te denken en daar mogelijke oplossingen voor aan te dragen.

Educatief programma

De Spinozalens heeft een educatieve doelstelling. Daarom organiseert de Stichting International Spinozaprijs rond de uitreiking van de Spinozalens aan Achille Mbembe, een aantal publieke lezingen van de laureaat in Nederland en Vlaanderen. Er staan onder meer publiekslezingen gepland bij het Wereldmuseum (Amsterdam) in samenwerking met het IAS, bij de Universiteit Utrecht, de KU Leuven en het MAS (Antwerpen). De uitreiking vindt plaats in Den Haag, waar de laureaat de prijs uit handen van

burgemeester van Zanen krijgt op 24 november 2025, die tevens de geboortedag van Spinoza is. Na ontvangst van de prijs zal Mbembe een publiekslezing verzorgen.

Daarnaast worden jongeren in aanloop naar de uitreiking uitgenodigd om deel te nemen aan een ontwerpwedstrijd. De bedoeling is een zo breed mogelijke groep jongeren aan te spreken. Het streven is om 25 klassen uit het voortgezet onderwijs, 10 mbo-klassen en 125 hbo- en universiteitsstudenten te laten deelnemen aan de wedstrijd. We dagen niet alleen hun intellectuele vermogens uit, maar ook hun technische, praktische en creatieve vaardigheden. We presenteren het gedachtegoed van de denker aan de hand van – voor hen – aansprekende informatiebronnen zoals podcasts, digitale workshops en webpagina's met achtergrondinformatie. De belangrijkste ideeën van Mbembe lichten we toe aan de hand van concrete casussen over klimaatverandering, digitale kolonisatie en restitutie van cultureel erfgoed. En we roepen de jongeren op om, met 'de bril' van Mbembe op, een oplossing te ontwerpen voor de morele en dilemma's die in de casussen aan bod komen. Voor haar educatieprojecten werkt de Stichting Internationale Spinozaprijs altijd samen met een of meerdere partners die affiniteit hebben met het thema van de Spinozalens en/of het werk van de laureaat. Voor 2025 worden dat het Wereldmuseum en Baltan Laboratories.

Het centrale thema van de educatieve wedstrijd wordt het 'universele recht om te ademen', dat Mbembe onder andere uitwerkt in de gelijknamige tekst. In het universele recht om te ademen komen een aantal grote thema's – postkolonialisme, digitalisering en extractivisme – uit zijn oeuvre samen. Het vertolkt uitstekend wat toekomstbestendige solidariteit zoal behelst.

We werken het thema uit aan de hand van casussen die een uitdaging vormen voor onderlinge solidariteit, omdat letterlijk het ademen van diverse levende wezens onder druk staat of omdat ze de ongelijkheid tussen Noord en Zuid centraal stellen.

Aan deelnemers stellen we de vraag hoe 'toekomstbestendige solidariteit' in de casus van hun keuze de onderlinge solidariteit vorm kan krijgen. Ze ontwerpen hiervoor een prototype voor de door hen bedachte oplossing.

De wedstrijd vindt plaats in het najaar van 2025 en verloopt in twee fases. In de eerste fase ontwikkelen deelnemers een eerste opzet voor hun prototype en beargumenteren ze dat aan de hand van Mbembe's kernbegrippen. Daaruit worden meest kansrijke ontwerpen geselecteerd. In de tweede fase worden de finalisten intensiever begeleid door het projectteam. De winnaars worden bekend gemaakt tijdens de uitreikingsceremonie van de Spinozalens op 24 november 2025 op een representatief podium in Den Haag.

Jaarrekening 2024

Balans per 31 december 2024

Activa	2024	2023
<i>Flottende activa</i>		
Vorderingen	3.000	2.500
Liquide middelen	4.427	- 21
Total activa	7.427	2.479
Passiva	2024	2023
<i>Eigen vermogen</i>		
Reserves	1.197	- 5.251
<i>Kortlopende schulden</i>		
Nog te betalen bedragen	1.730	1.730
Lening bestuur	4.500	6.000
Totale passiva	7.427	2.479

Stichting Internationale Spinozaprijs, april 2025